

EIDSIVATING LAGMANNSRETT

DOM

Avsagt: 02.12.2021

Saksnr.: 21-137101AST-ELAG/

Dommere:

Lagdommer
Lagdommer

Randi Egge
Ørnulf Røhnebæk

Meddommere:

Førsteamanuensis
Rådgiver
Økonomidirektør
Daglig leder
GRC Manager

Randi Elisabeth Martinsen
Shahnaz Khani
Arnt Helge Høyem
Kristin Beate Kjøs
Johan Nygaard

Siktet

Advokat Christian Jacques Aubert

Påtalemyndighet

Hedmark og Oppland
statsadvokatembeter

Politiadvokat Einar Gauslaa Bergem

Saken gjelder inndragning.

Politimesteren i Innlandet utferdiget 20. juni 2020 inndragningsforelegg mot [REDACTED] [REDACTED] født [REDACTED]. Forelegget gjaldt inndragning av 94 senromerske bronsemynter til staten. Begrunnelsen for inndragning er overtredelse av:

Kulturminneloven § 27 første straffalternativ, jf. § 23a

for tross forbud å ha ført inn til landet kulturgjenstander som er ulovlig utført fra en stat som er part i en avtale hvor også Norge er part om tilbakelevering av kulturgjenstander eller om tiltak mot illegal import, eksport og handel med kulturgjenstander.

Grunnlag:

I juli 2017 kjøpte han 94 bronsemynter fra Spania på internett, uten å forsikre seg om at disse var lovlig å utføre fra Spania.

[REDACTED] vedtok ikke forelegget, og det ble oversendt Østre Innlandet tingrett, jf. straffeprosessloven § 268. Østre Innlandet tingrett avsa dom i saken 10. september 2021 med slik slutning:

[REDACTED] født [REDACTED] dømmes til å tåle inndragning av 90 senromerske bronsemynter, jf. straffeloven § 69 første ledd bokstav b), jf. straffeloven § 75 første ledd.

[REDACTED] har anket dommen. Ved Eidsivating lagmannsretts beslutning 12. oktober 2021 ble anken henvist til ankeforhandling.

Ankeforhandling ble holdt i Hamar tinghus 19. november 2021. [REDACTED] møtte og forklarte seg. Det ble ført 4 vitner. Øvrig bevisføring framgår av rettsboka.

Aktor la ned slik påstand:

[REDACTED] f. [REDACTED] dømmes til:

1. Inndragning av 90 senromerske mynter, jf. strl. §§ 69 og 75 første ledd.
2. Å betale saksomkostninger til det offentlige fastsatt etter rettens skjønn.

Forsvarer la ned slik påstand:

Prinsipalt:

Tingrettens dom oppheves og saken avvises fra videre behandling.

Subsidiært:

██████████ frifinnes.

██████████ tilkjennes sakskostnader for tingrett og lagmannsrett.

Lagmannsrettens vurdering:

██████████ ble 22. juni 2020 gitt påtaleunndlatelse for overtredelse av kulturminneloven § 27 første straffalternativ, jf. § 23 a for i juli 2017 å ha kjøpt 94 bronsemynter fra Spania på internett, uten å forsikre seg om at disse var lovlig å utføre fra Spania. Påtaleunndlatelsen ble gjort betinget av at ██████████ i en prøvetid på to år ikke gjorde seg skyldig i ny straffbar handling. ██████████ påklaget ikke påtaleunndlatelsen.

Under henvisning til overtredelsen som lå til grunn for påtaleunndlatelsen, utferdiget Politimesteren i Innlandet inndragningsforelegg samme dag.

Lagmannsretten finner ikke at det, slik forsvarer har anført, er grunn til å oppheve tingrettens dom eller avvise saken på grunn av manglende søksmålskompetanse etter kulturminneloven § 23 d.

Spørsmålet om inndragning må avgjøres etter straffeprosessens regler.

Lagmannsretten kan heller ikke se at det er grunnlag for avvisning på grunn av at inndragning ikke er meddelt innen fristen. Det vises til at påtaleunndlatelse og inndragningsforelegg ble utstedt og meddelt ██████████ samme dag.

Lagmannsretten legger til grunn at retten skal foreta en full prøving av det faktiske og rettslige grunnlaget for inndragningen, jf. Rt-2013-541.

Etter straffeloven § 69 første ledd bokstav b) kan ting som har vært gjenstand for en straffbar handling, inndras.

Kulturminneloven § 27 setter straff for den som forsettlig eller uaktsomt overtrer forbud, påbud, vilkår eller bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.

Av kulturminneloven § 23 a fremgår at det er «forbudt å føre inn til landet kulturgjenstander som er ulovlig utført fra en stat som er part i en avtale hvor også Norge er part om tilbakelevering av kulturgjenstander eller om tiltak mot illegal import, eksport og handel med kulturgjenstander».

Begrepet «kulturgjenstander som er ulovlig utført fra en stat» er nærmere definert i forskrift om utførsel og innførsel av kulturgjenstander § 9 første ledd. Av bestemmelsens bokstav a fremgår at med ««kulturgjenstander» forstås de kategoriene av kulturgjenstander som følger av utførselslandenes lovgivning om definisjon og vern av kulturgjenstander».

Som ulovlig utført fra en stat forstås: «enhver utførsel fra en stats territorium i strid med denne stats lovgivning om vern av kulturgjenstander», jf. bokstav b første strekpunkt.

Det er ubestridt at [REDACTED] har kjøpt 94 senromerske bronsemynter (senere vist seg å være 90 stk) på en myntauksjon på det nederlandske nettstedet Catawiki, og at han betalte 3 000 kroner for myntene. Det er videre på det rene at selger befant seg i Spania, at myntene ble sendt til [REDACTED] fra Spania og at [REDACTED] har innført myntene til Norge. Spania omfattes av tilbakeleveringsavtalen.

På bakgrunn av forklaring fra daværende tolloverinspektør Heidi Eriksen, legger lagmannsretten til grunn at det ikke fulgte med eksporttillatelse med forsendelsen. I brev til [REDACTED] 7. juli 2017 ba tolletaten om dokumentasjon av innholdet og eventuelle tillatelser. Lagmannsretten finner det ikke nødvendig å ta stilling til om det er et krav at det skal følge med en eksporttillatelse ved forsendelsen eller om denne kan fremlegges i ettertid, idet eksporttillatelse heller ikke er fremlagt i ettertid.

Det springende punkt i saken er om myntene er ulovlig utført fra Spania. Spørsmålet beror på om myntene etter spansk lovgivning er å anse som «kulturgjenstander» og om det kreves en særskilt tillatelse fra myndighetene for å eksportere disse myntene.

Det er påtalemyndigheten som har bevisbyrden for at myntene er ulovlig utført fra Spania.

I rapport om tollovertredelse/anmeldelse av 9. september 2019 framgår at «Kulturdepartementet i Norge har kontaktet rette instanser i avsenderlandet og sendingen er via avsenderlandet bekreftet å inneholde ulovlig utførte gjenstander.» På bakgrunn av vitneforklaringen til seniorinspektør Heidi Eriksen i tolletaten og seniorrådgiver Sunneva Sætevik i Kulturdepartementet, legger lagmannsretten til grunn at dette ikke medfører riktighet. Sætevik forklarte at første hevendelse til spanske myndigheter ble sendt via kanalen IMI 20. november 2020.

Av dokumentasjonen framgår at spanske myndigheter ga tilbakemelding via IMI den 23. november 2020. Av framlagt skjerm bilde fra IMI framgår følgende svar:

«These coins need an export authoritation from the spanish authorities (Ministry of Culture and Sports of Spain) because they are over 100 years old. Do they have this autoritation? »

Hvilken informasjon og eventuelt hvilke bilder de spanske myndighetene hadde mottatt før de sendte sitt svar er uklart, idet den framlagte kommunikasjonen ikke er fullstendig. Rapport og bilder fra Universitetet i Oslo forelå først 4. desember 2020.

I e-post 5. mai 2021 til Andres Cristobal Carlos ber Sunneva Sætevik om ytterligere dokumentasjon i form av

«a letter from your authorities, confirming the illicit exportation due to lack of the necessary export licence, and perhaps, requesting the return of the coin collection to Spain.»

Av brev datert 31. august 2021, som er signert av María Dolores Jiménez-Blanco, «the general director of fine arts», fremgår følgende:

«According to our legal frame, these coins can be considered as Spanish Historical Heritage (art.1.2. of Spanish Historic Heritage Law 16/1985) and they needed an express and prior exportation permission from the Ministry of Culture and Sports of Spain before their departure from Spanish territory (art.5. of Spanish Historic Heritage Law 16/1985 and art.45. and following of Royal Decree 111/86). If these coins have been exported without this express and prior permission it could be considered and illegal exportation and these coins would belong to the Spanish State (art.29.1. of Spanish Historic Heritage Law 16/1985).»

Av brevet fremgår at myntene kan være kulturminne, og at de kan være ulovlig utført, jf. «*can be* considered as Spanish Historical Heritage» og «*could be* considered and illegal exportation». Ordlyden i brevet er rund og gir ikke en klar bekreftelse fra spanske myndigheter på at myntene er å anse som kulturminner og at de er ulovlig utført. Spanske myndigheter ba heller ikke om å få myntene returnert.

Selv om det er på det rene at eksporttillatelse ikke fulgte forsendelsen, kan man ikke ut fra dokumentasjonen utelukke at selger hadde tillatelse til å eksportere myntene. Det vises til at spanske myndigheter i IMI kommunikasjonen spør om myntene har eksporttillatelse. I brevet fra 31. august 2021 tas det forbehold om at slik tillatelse ikke foreligger.

Lagmannsretten legger på bakgrunn av [REDACTED] og mynthandler [REDACTED] forklaringer til grunn at de innførte myntene er svært vanlige, at de har liten verdi både økonomisk og som samleobjekter, og at det finnes millioner av dem. Videre at det ukjentlig omsettes tusenvis av slike mynter på myntauksjoner på internett. Uten en klar bekreftelse fra spanske myndigheter, kan det ikke utelukkes at disse omstendighetene gjør utførselen lovlig også uten eksporttillatelse eller uten at det fulgte en eksporttillatelse med forsendelsen.

For å kunne danne grunnlag for en strafferettslig reaksjon, må det etter lagmannsrettens syn kreves at dokumentasjonen fra utførselslandet om at gjenstandene er ulovlig utført er klar og ikke etterlater tvil. På bakgrunn av de vage formuleringene i brevet fra spanske

myndigheter finner lagmannsretten at det ikke er bevist utover rimelig tvil at myntene skulle hatt eksporttillatelse og derfor er ulovlig utført fra Spania.

Grunnvilkåret for inndragning – at myntene har vært gjenstand for en straffbar handling – er dermed ikke oppfylt og [REDAKTERT] må frifinnes for inndragningskravet.

[REDAKTERT] har krevd dekket sakskostnader for tingretten og lagmannsretten. Advokat Aubert er offentlig oppnevnt som forsvarer for lagmannsretten og kostnadene dekkes på vanlig måte etter stykkprisforskriften.

Lagmannsretten har ikke kompetanse til å behandle krav om erstatning for kostnader i forbindelse med tingrettens behandling siden Aubert ikke var oppnevnt for tingretten.

Krav om erstatning for kostnader til advokatbistand i forbindelse med tingrettsbehandlingen, må eventuelt settes fram for politidistriktet som har etterforsket saken og vurderes etter reglene i straffeprosessloven kapittel 31.

Dommen er enstemmig.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Grunnen er at det ikke var mulig å samle alle dommerne til domsavsigelse på et tidligere tidspunkt.

DOMSSLUTNING

[REDACTED] født [REDACTED], frifinnes for inndragningskravet.

Randi Egge

Ørnulf Røhnebæk

Randi Elisabeth Martinsen

Johan Nygaard

Shahnaz Khani

Arnt Helge Høyem

Kristin Beate Kjøs

*Dokument i samsvar med signert original:
Anne-Signe Schriwer (elektronisk signatur)*

Veiledning til domfelte i lagmannsretten

Du kan anke dommen i lagmannsretten

Du har rett til å anke over en dom i lagmannsretten. Du må i så fall anke innen to uker fra den dagen dommen er avsagt eller forkynt (gjort kjent) for deg. Det vil si senest på det tidspunktet du bekrefter mottak av e-posten. Senest regnes avgjørelsen som forkynt den 06.12.2021, enten du bekrefter mottakelsen eller ikke.. Det er Høyesterett som behandler anker over avgjørelser i lagmannsretten.

Hva kan du anke over?

Du kan anke over

- lovanvendelsen under skyldspørsmålet, hvis du mener loven er tolket feil
- utmålingen av straffen
- inndragning, erstatning, tap av førerrett eller lignende
- feil ved saksbehandlingen

Du kan ikke anke over feil ved bevisvurderingen under skyldspørsmålet.

Høyesterett kan nekte å behandle anken

For å bli behandlet i Høyesterett må anken gjelde spørsmål som har betydning utover din sak, eller det må foreligge andre særlige grunner. Høyesteretts ankeutvalg avgjør om anken blir behandlet.

Hvordan anker du?

Du kan anke skriftlig eller muntlig for den lagmannsretten som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten (for eksempel statsadvokaten eller politiet). Hvis du er varetektsfengslet, kan du også anke overfor ansatte i fengselet.

Forsvareren eller en annen advokat kan gi råd om du bør anke dommen, og eventuelt hjelpe deg med å skrive anken. Du kan også få hjelp til å skrive anken hos lagmannsretten, påtalemyndigheten eller hos ansatte i fengselet. Du må i alle tilfelle selv skrive under på anken.

Hvis Høyesterett vil behandle anken, får du oppnevnt en forsvarer som betales av det offentlige. Dersom du ønsker en bestemt forsvarer, bør du opplyse om det samtidig med anken eller så snart som mulig senere.

Hva må anken inneholde?

I anken må du spesifisere

- hvilken dom du anker
- om anken gjelder saksbehandlingen, lovanvendelsen under skyldspørsmålet, eller avgjørelsen om straff, inndragning eller andre reaksjoner
- hvilke feil du mener har skjedd – når anken gjelder saksbehandlingen

Videre bør du nevne

- nye bevis som du vil legge fram
- endringen du ønsker
- hvilke feil anken gjelder, ved anke over lovanvendelsen

Var du ikke til stede under ankeforhandlingen?

Hvis du er domfelt uten å ha vært til stede under ankeforhandlingen, kan du be om at saken blir behandlet på nytt. For å kunne få ny behandling på grunn av møtefravær må du gjøre det sannsynlig at du hadde gyldig fravær, og at du ikke kan bebreides for at du ikke meldte fra i tide. Du må sette fram kravet for lagmannsretten eller påtalemyndigheten innen to uker fra dommen er forkynt (gjort kjent) for deg.

Tidspunktet for soning

Dersom du er dømt til ubetinget fengselsstraff, kontakter Kriminalomsorgen deg om tid og sted for soningen. Dersom du har særlige ønsker om når du skal sone, må du kontakte Kriminalomsorgen.

Soning i eget hjem

Dersom du har fått en dom på under fire måneder ubetinget fengselsstraff, kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i eget hjem med elektronisk kontroll (fotlenke) (straffegjennomføringsloven § 16 andre ledd). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Soning i institusjon

Dersom du har fått en dom på under ett år ubetinget fengselsstraff, kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i en institusjon for behandling av avhengighet eller psykiske lidelser, spesielle former for omsorg eller attføring (straffegjennomføringsloven § 12). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Betinget fengselsstraff

Dersom du er dømt til betinget fengselsstraff, betyr det at soningen er utsatt i en prøvetid. Grunnvilkåret ved betinget dom er at du ikke begår noen ny straffbar handling i prøvetiden. Det kan også være fastsatt andre vilkår i dommen. Hvis du begår en straffbar handling i prøvetiden, kan retten gi en samlet dom for begge handlingene eller særskilt dom for den nye handlingen. Hvis du bryter fastsatte vilkår, kan retten bestemme at fengselsstraffen helt eller delvis skal sones.

Samfunnsstraff

Dersom du er dømt til samfunnsstraff, vil det si at du er pålagt å utføre samfunnsnyttig tjeneste, delta i program eller andre tiltak utarbeidet av Kriminalomsorgen i så mange timer som retten har bestemt. Samfunnsstraffen kan også inneholde forbud mot kontakt med bestemte personer. Kriminalomsorgen bestemmer når og hvordan straffen skal gjennomføres. Hvis du begår en ny straffbar handling før samfunnsstraffen er gjennomført, eller hvis du ikke utfører samfunnsstraffen, kan retten bestemme at du må sone i fengsel i stedet.

Ungdomsstraff

Dersom du er dømt til ungdomsstraff, sendes saken til Konfliktrådet. Konfliktrådet vil innkalle til et stormøte der det skal utarbeides en ungdomsplan. Blir man ikke enige om en ungdomsplan, sendes saken tilbake til domstolen som avgjør om hele eller deler av den betingede straffen skal sones. Hvis du begår en ny straffbar handling før ungdomsstraffen er gjennomført, eller hvis du bryter vilkårene satt i ungdomsplanen, kan retten bestemme at du må sone i fengsel i stedet.

Bot

Dersom du er dømt til å betale en bot og ikke betaler innen betalingsfristen, vil den bli forsøkt innkrevet ved lønnstrekk eller annen tvangsinnkreving. Lykkes ikke dette, må du sone i fengsel.